

פרשת בהר בחוקותי שיעור רה"י הרב דוד אביהיל

עמל תורה, ללמד ולהפיץ תורה, ירושלים ודמשק.

כב' אייר התשע"ז

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם"

כותב רש"י: "אם בחקתי תלכו. יכול זה קיום המצות? כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו? שתהיו עמלים בתורה."

מה יקרה אם נהיה עמלים בתורה?

אז:

"ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרוי: והשיג לכם דיש את בציר ובציר ושיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחיר ויהשבתני חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר... והתחלתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם: אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשבר מות עלכם ואולף אתכם קוממיות:"

אם נעמול בתורה – אז עם ישראל יהיה בארץ ישראל.

מה זה לעמול בתורה? איך עמלים בתורה?

אומר האור החיים הקדוש על הפסוק:

" ואת מצותי תשמרו. הו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר: "ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם."

אומר הט"ז¹ שתורה לשמה זה ללמוד כדי לדעת איך להיות נכון – "...להיות עמלים והיינו על מנת לשמור ולקיים"..

ועוד כותב האור החיים הקדוש:

"אם בחקתי תלכו ותנאי הוא הדבר ואת מצותי שבה ב' מצות הצריכין בלימודה שלא ילמדו לא לקנטר ולא להתכבד."

מי שלומד בשביל מטרה מסויימת, רק בשביל הרבנות, בשביל כבוד וכו' – זה לא ללמוד לשמה. זה לא עמל תורה.

וגם מי שלומד לקנטר – זה לא עמל תורה.

¹ ט"ז על התורה ויקרא כו, יד.

מה זה לקנטר? זה אומר ללמוד בשביל להראות לחבר שלי שאני יודע יותר ממנו. לא לומדים בשביל להוכיח שאנו יותר טובים או שהחבר טועה.

אומר החתם סופר במסכת נדרים² שלימוד תורה לשמה זה ללמוד גם מה לחשוב, לא רק מה לעשות.

כותב השל"ה הקדוש³ שעניין לימוד תורה לשמה זה לקיים את מה שה' ציווה אותנו- "ולימדתם אותם".

ואנו לומדים תורה כי זה כתב המלך- זה מלמד אותנו מה מותר לעשות ומה לא. ואם האדם ילמד דרכי מוסר והנהגות טובות- ילמד על מנת לקיים. וזה נקרא תורה לשמה- שלומדים מה לעשות, מה לחשוב, מה להרגיש.

הדבר החשוב שהשורש של לימוד תורה זה "וְלִמְדַתְּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם"⁴, לא "וְלִמְדַתְּם", מדוע? מה עם הלימוד של האדם?

הגמרא בקידושין⁵ מדברת על חובת לימוד תורה לבנו של האדם ובני בניו:

"כי האי תנא דתניא ולמדתם אותם את בניכם אין לי אלא בניכם בני בניכם מנין ת"ל והודעתם לבניך ולבני בניך א"כ מה ת"ל בניכם בניכם ולא בנותיכם אמר ריב"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב..."

מדוע כל השורש הוא על הציווי של הבנים ולא על האדם עצמו?

אלא שכל לימוד תורה הוא בסיגנון של ללמוד ממישהו.

בלי ללמוד ממישהו- אין ערך ללימוד שלך.

כי בלי ללמוד ממישהו האדם לא יכול לדעת כלום.

כמו שאומר המהר"ל שכדי לדעת לחיות נכון צריך ללמוד מאחרים. האדם מעצמו לא יודע איך לחיות.

אומר ר' צדוק נכון שאף אדם מעצמו לא יודע לחיות, וכדי לדעת צריך ללמוד מאחרים, אבל יש "הקלה" בדרישה, אפשר ללמוד גם מרכבים שנפטרו- דרך הספרים שלהם. לומדים דרכם- אבל צריך להיזהר שלא להמציא, להבין נכון מה שכתוב.

איך יודעים שלא ממציאים? קודם כל לומדים עם רב, ורק אחר כך באופן עצמאי דרך הספרים.

² חתם סופר על מסכת נדרים פא, א.

³ מסכת שבועות, נר למצות. לה.

⁴ דברים יא, יט.

⁵ קידושין ל.

אומר המאירי במסכת אבות⁶ שאינו דומה הלומד תורה מפי עצמו ללומד מפי אחרים.

מי שלומד לבד – אף פעם אינו בטוח בתלמודו. הוא איננו בטוח אם הוא הבין. אבל אם הוא למד עם רב – הסיכוי שהוא הבין טוב – יותר גבוהים. ולכן אומר הרמב"ם⁷ שאדם יכול ללמוד לבד, אבל עדיף מאדם אחר, מהרב. "למודו מזולתו יתקיים בידו יותר".

זה כל עניינה של התורה, היא עוברת מדור לדור.

המדרש במשלי⁸ כותב: "כל מי שמונע תורה ואינו רוצה ללמד, עתידין מלאכי השרת לנקוב אותו ככברה."

כשאדם מלמד תורה – הוא גם לומד תורה. הוא יוצר מצב שהלימוד שלו עכשיו הוא באמת מופנם, אמיתי.

לפעמים נדמה לנו שלמדנו, אבל עד שלא מלמדים – זה לא באמת חי.

ולכן כשמלמדים תורה – זה שורש המצווה של לימוד תורה.

אומר בעל פרדס יוסף⁹ שרש"י כתב "עמלים בתורה" ולא "עוסקים בתורה", מכיוון כפי שכתוב במסכת אבות¹⁰: "אם למדת תורה הרבה – אל תחזיק טובה לעצמך", צריך ללמוד עם האחר "כי לכך נוצרת". וזה מה שכתוב באיוב¹¹ "אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד" מה זה "לעמל"? עמל זה ראשי תיבות – "ללמוד על מנת ללמד".

כשאנו לומדים תורה – אנו לומדים על מנת ללמד.

מעשה גדול מלימוד, אבל אם מלמד לאחרים, לימוד גדול ממעשה.

הגמרא בסנהדרין¹² שואלת מה הכוונה "אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד"? איזה עמל זה? זה עמל מלאכה או עמל פה? זה עמל פה.

השאלה היא האם זה עמל שיחה בפה או עמל בתורה? אלא שזה מדובר בעמל תורה.

אדם נולד כדי לומר תורה בפיו.

אומר תרגום יהונתן באיוב: "ארום ברנש למלעי באוריתא אתברי...".

שואל המהר"ל בתפארת ישראל¹³ מה תכלית הברייה של האדם בעולם?

⁶ מאירי על מסכת אבות א, ו.

⁷ רמב"ם בפירוש המשניות אבות א, ו.

⁸ מדרש משלי, יא.

⁹ פרדס יוסף על ספר ויקרא כו, ג.

¹⁰ אבות ב, ח.

¹¹ איוב ה, ז.

¹² סנהדרין צט, ב: "אמר רבי אלעזר כל אדם לעמל נברא שנאמר (איוב ה-ז) כי אדם לעמל יולד איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא כשהוא אומר כי אכף עליו פיהו הוי אומר לעמל פה נברא ועדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר (יהושע א-ה) לא ימוש ספר התורה הזה מפיד הוי אומר לעמל תורה נברא."

ומביא שם את הגמרא¹⁴ שאומרת שהאדם בא לעולם כדי לגלות דרך הפה שלו תורה, העמל של התורה מופיע דרך הפה, דרך הלימוד בפה. שם העמל האמיתי. האדם נברא על מנת שהוא יהיה "לומד על מנת ללמד".

אנחנו באנו לעולם כדי לתת ביטוי לנשמה, לרצון ה' שמופיע דרכנו דרך הפה.

מה הכוונה? האם עניין זה דווקא הדיבור בדברי תורה? לא המעשה?

אלא שהעמל האמיתי זה באמת הדיבור בפה. אנו באנו לעולם כדי להיות מורים בבית הספר של האנושות.

באנו כדי ללמד את הגויים תורה!

"וְהָלְכוּ יְשָׁבִי אַחַת אֶל אַחַת לֵאמֹר גִּלְכָה הֲלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת פְּנֵי ה' וּלְבַקֵּשׁ אֶת ה' צְבָאוֹת אֲלֶכָה גַם אֲנִי"¹⁵ – הגויים הולכים לבקש את ה'.

"וּבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת ה' צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וּלְחַלּוֹת אֶת פְּנֵי ה'"¹⁶ – הם יבואו לפה לישיבה, הם יבואו ללמוד.

"בְּיָמֵים הַהֵמָּה אֲשֶׁר יִחְזִיקוּ עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מְכַל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהִחְזִיקוּ בְּכַנֶּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָה עִמָּכֶם פִּי שְׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם"¹⁷ – הם מבקשים: "בואו תלמדו אותנו תורה!".

אנחנו אמורים ללמד תורה את הגויים. הם ירצו ללמוד את דבר ה' לגויים – איך להיות בני אדם.

"וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יְהִיָה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשָּׂא מִגְבְּעוֹת וְנָהְרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם"¹⁸ – נהירה אל בית המקדש, זה יהיה עוד לא הרבה זמן! תהיה נהירה המונית.

"וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלָה אֶל הַר ה' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנִגְלָה בְּאַרְחֻתָיו"¹⁹ – קודם כל הם הולכים אל בית המקדש, ורק אחרי זה הם אומרים שצריך ללכת לשם, ובסוף הם אומרים ש"מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדִבֶּר ה' מִירוּשָׁלַם"²⁰ – הם ירצו שיהודים יבואו אליהם.

הגויים לא יבואו אלינו, ארץ ישראל היא לא במדרגה שלהם.

אנו נלמד אותם, אנו נלמד אותם דרך כל האמצעים הטכנולוגיים שיש היום.

¹³ תפארת ישראל פרק ג'.

¹⁴ סנהדרין צט, ב.

¹⁵ זכריה ה, כא.

¹⁶ זכריה ה, כב.

¹⁷ זכריה ה, כג.

¹⁸ ישעיה ב, ב.

¹⁹ ישעיה ב, ג.

²⁰ שם שם.

זה הכוונה "עתידה ירושלים להתפשט עד דמשק"²¹.

אומר המדרש²² "... מה אתם מקיים ודמשק מנוחתו מניין שעתידה ירושלים להגיע עד דמשק? שנאמר ודמשק מנוחתו, ואין מנוחתו אלא ירושלים שנאמר²³: "זאת מְנוּחָתִי עָדִי עַד".

מה הכוונה? למה דמשק ולא רבת עמון או עיר אחרת? דווקא דמשק?

איפה אנו מוצאים עוד פעם את המילה דמשק?

אצל אליעזר עבד אברהם – "וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי ה' מַה תִּתֶּן לִי וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עִרְרִי וּבֶן מִשְׁק בֵּיתִי הוּא דְמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר"²⁴, מה זה דמשק? מפרש רש"י על הפסוק:

"דרשו נוטריקון, דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים."

מביא בעל פנים יפות²⁵ את הגמרא שאומרת²⁶ שאליעזר דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים.

וכותב על כך בעל הפנים שיש לפרש מהו עניין "דולה ומשקה"? הרי אליעזר היה עבד כנעני ועקרונית הוא פטור מלימוד תורה. אלא שהוא היה לומד תורה מאברהם ומלמד את הגויים. הוא מחבר בין ע"י לגויים.

הוא מעביר תורה לגויים!

"גדולה שיחתם של עבדי אבות יותר משיחתן של אבות",

מה הכוונה? אליעזר לוקח את תורתם של אברהם ומלמד אותם לגויים. כפי שאנו רואים עיקר השיחות של זה עם הגויים, הוא מדבר עם לבן והמשפחה שלה וכו'.

ה' עשה את עם ישראל העם שלו כדי שנהיה מלאים בתורה כ"כ שנשפיע על הגויים. זה משיח בן דוד – הוא מלמד את הגויים.

ולכן כשאנו מבינים את זה, אנו מתחילים להבין שאנו רוצים ללמוד תורה, לעמול בתורה בשביל ללמד תורה, כל העמל הזה זה כדי ללמד תורה.

מי שיכול ללמד – שילמד. ללמד בהתאם למה שאנו יודעים, אם אנו יודעים קצת – נלמד קצת.

על האדם להשתדל ללמד כפי יכולתו. (בהתאם למה שמתאים לתלמיד).

לא באנו לעולם להיות אגואיסטים, באנו להשפיע, ללמד.

"שערי ירושלים יהיו בדמשק"²⁷ – פתח זה חיבור בין מה שאנו כבר יודעים לבין מה שאנו עוד לא יודעים.

²¹ ספרי דברים, א.

²² שם שם.

²³ תהילים קלב.

²⁴ בראשית טו, ב.

²⁵ פנים יפות כל בראשית טו, ב.

²⁶ יומא כה, ב.

יהיה שם חיבור "מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר ה' מִירוּשָׁלַם"²⁸.

האר"י הקדוש²⁹ כותב שאליעזר עבד אברהם הייתה נשמה קדושה שהתערבבה עם הקליפה של כנען הארור. ולכן הוא נקרא דמשק אליעזר, שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. "דמשק אליעזר" – הוא העלה את הקדושה מתוך הקליפה. דמשק היא תהיה בבחינת הרחוב של ירושלים:

רה"ר זה מקום של טומאה. אומרת הגמרא במגילה³⁰ בעניין: "בני העיר שמכרו רחובה של עיר" – אם מוכרים רחוב, מה אפשר לקנות בכסף של הרחוב? לדעת ר' מנחם בר יוסי יש לרחוב של העיר קדושה, בזמני תעניות מתפללים שם. זה סוג של כרמלית, זה לא רה"ר ולא רה"י. רחוב זה חיבור בין הקדושה של רה"י לבין הטומאה של רה"ר.

אנחנו עמלים בתורה – אנחנו צריכים ללמוד על מנת ללמד. ואז יספיקו בידינו ללמוד על מנת ללמד.

וכתוב שגם מי שלומד על מנת לעשות – מסייעין בידו.

מה הכוונה? ברור שצריכים ללמוד גם לעשות, זה בסים.

אלא הכוונה שהוא גורם לאחרים לעשות.

כתוב ש"עתידה ארץ ישראל להתפשט על כל הארצות" – מה הכוונה? תהיה השפעה מהקדושה של ארץ ישראל על כל טומאת ארץ העמים.

ההשפעה של התורה תהיה בכל העולם.

תנסו לדמיין איך היינו חיים ללא תורה? זה נוראי לחשוב על זה:

בהודו יש "אלה"³¹ שכל הסוגדים אליה (הקרויים "טוגים") היו מקריבים אליה אנשים כל יום, היא אלת מלחמה והסוגדים אליה מאמינים שהיא דורשת קורבנות אדם. בזמן הבריטים גם, היה ממש קורבנות אדם.

אז זה היה ממש נורמלי, ככה היו אנשים. הם היו חונקים את הקורבנות, הם היו הורגים בדרכים ומקומות שונים ומזעזעים. הם היו ממש רוצחים. זה קבוצה של אלפים שממש חיו ככה. זה היה לפני שהתורה השפיעה על הודו. (בהמשך נסביר כיצד היהודים השפיעו על כך.)

בארה"ב, במרכז אמריקה גילו שם שרידים ארכיאולוגים של קורבנות אדם, של המוני אנשים שהוקרבו על מזבח. אתר ענק במקסיקו סיטי. הם היו משחקים בכדור (משחק בשם טלאצ'טלי) לפני שמעלים קורבן את הקבוצה השנייה כקורבן אדם.

²⁷ ספרי דברים, א.

²⁸ ישעיה ב, ג.

²⁹ שער הפסוקים – פרשת חיי שרה.

³⁰ מגילה כו, א.

³¹ אלה בשם קאלי.

הבריטים הקדמוניים היו מקריבים לעצים קורבנות אדם. ויש עוד הרבה דוגמאות...
בארץ כנען- בגאי בן הינום, היו שורפים את הבכורים על עמוד נחושת.
במצרים- קורבנות לתנינים. ככה היו אנשים.
למי שלא היה מכונת כביסה- מי שהיה יותר חזק היה תופס מישהו אחר כדי
שיכבס לו בבית- פשוט עבדים.
זה היה עד לפני 150 שנה בארצות הברית. (יש עדיין היום קצת בסעודיה).
האנושות הייתה בשפל.

"ואהבת לרעך כמוך"? התחשבות בזולת? כלום.

ואז הגיע ע"י- התחיל להשפיע. יש עוד הרבה מה לתקן, אבל היום האנושות
בכללי מבינה ששבע מצוות בני נוח- הם חשובות, הם בסיסיות. הם השתפרו.
על הודו לדוג' השפיעו דרך הבודהיזם- זה קרה לאחר גלות עשרת השבטים, קמו
שם שלוש דתות שבאו לומר בעיקר לאנשים- תהיו בני אדם. בדתות שלהם יש
ממש ביטויים שלקוחים מהתנ"ך, לקוחים מדברי חז"ל!
בפרם הייתה דת שלמה שסוגדים לכוחות של חושך ואור, טוב ורע, הדת הזו
בתחילת דרכה הייתה ממש הטפה יהודית. (יש כאלה שטוענים שזה היה מרדכי
היהודי.)

יש עוד הרבה עבודה.

" אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ..."- כל הלימוד הוא על מנת ללמד, לעמול בתורה.
ללמד לשמה, לא על מנת לקנטר, לא על מנת להתכבד, אלא על מנת באמת
להיטיב.

צריך להפיץ את האמת הזאת. כל עם ישראל חייב לחזור בתשובה!
זה צריך להתחיל, זה "חקתי תלכו".

**באם תמצא טעות, יש לתלות את
הטעות במסכם בלבד ולא ברב.
לתגובות, הערות, הארות:
Yenon100@gmail.com**